

Madame Proust o a la recerca de l'origen de l'home

Madame Proust encarna, potser millor que ningú, l'amor d'una mare pel seu fill. Marcel Proust ho va consignar a la recerca; hi va deixar tots els detalls d'aquella trama d'estima, de necessitats, d'afectes, de companyia, que havien anat teixint al llarg d'anys de relació. És un afecte hipersensible, a parer d'alguns malaltís: el fill dèbil rep una atenció extra materna, i aquella consideració especial acreix la feblesa. La mare llig al fill els llibres estimats, li permet un estatus especial dins la família, el consola i l'acotxa, es permet la confiança, i en ell a poc a poc descobreix una ànima pròxima, que substitueix la de l'espòs, un home de ciència, enemic d'aquella atmosfera tova i sentimental. El marit fins i tot pot arribar a sentir gelosia: pel fet de no estar al centre de les preocupacions de la seua dona, de no rebre les confidències íntimes i precioses; en definitiva, de no poder compartir una mateixa religió: una unió de caràcter.

S'ha estudiat poc la relació de les mares amb els fills. Marcel Proust era un fill malaltís, però malgrat això tots els nens repeteixen un patró semblant: tots són dèbils i desprotegits quan naixen i tots necessiten la cura materna per a continuar al món. Els antropòlegs es demanen per què els humans tenen uns nadons tan desprotegits, tan necessitats d'atencions, i ho relacionen amb la grandària del cervell al moment de nàixer i l'espai del canal obstètric: el bipedisme va reduir el canal del part i els fills naixen prematurament, del tot invàlids durant uns mesos. No obstant això, el deslletament es produeix molt abans que en els ximpanzés; una dona pot tenir fills cada dos anys, mentre que en els ximpanzés es produeix cada quatre. D'alguna manera, a l'edat adulta, una femella d'*Homo* és el doble de fecunda que una de *Pan troglodytes*.

En un reportatge publicat a la revista *Science*, titulat "El

Martí Domínguez

naixement de la infantesa" (vol. 322), la paleoantropòloga i periodista Ann Gibbons es planteja totes aquestes qüestions. Els humans tenen la infantesa més llarga de tots els primats, que dura des del deslletament fins quasi al final de l'adolescència. Per una altra banda, tarden molt més que els ximpanzés a reproduir-se, però quan s'aparellen tenen molta descendència (esmenta el cas d'una colònia d'anabaptistes dels Estats Units, on les dones tenen una mitjana de nou fills). Ann Gibbons conclou: "Tanta fecunditat requereix per força un poble o almenys una família extensa amb pares implicats i amb avis procurant provisions i tenint cura de la canalla. Aquests avis permetrien a les mares de deslletar els nadons abans i tenir descendència més pròxima entre ella, en un vívid contrast de com els humans empren les connexions socials per a superar els entrebancs biològics."

En definitiva, els primers llogarets humans havien de ser a vessar de xiquets, en una mena de gran guarderia a càrrec de mares, avis i familiars. Aquesta necessitat de vigilar, protegir, nodrir la canalla fou, sens dubte, un dels més importants motors de l'evolució humana. Vicenç Villatoro, en un bell llibre titulat "De part del pare" (Ed. 62), fa una evocació d'aquest instint protector: "Cotxar-te. Gran, gairebé adult, enorme. Però nen en el somni. Desprotegit. Cal que algú et tapi, que algú et protegeixi. [...] La protecció, la companyia, l'anar a dormir més tard per poder-te cotxar, algú que es queda i que vetlla, el pare i la mare. Que no passis fred, que no estiguis a la intempèrie. Però tu dorm, fill meu, tu dorm. Tu oblida pluja i vent. Dormir ens fa nens. Vetllar ens fa grans."

Vetllar ens fa humans, podríem també dir. I aquesta vetlla paterna ens permet de tenir una llarga i plena infantesa. Vetllar també crea els nexes immarcescibles familiars. Com els de la família Villatoro. O els de Madame Proust i el seu fill.